

INVENTAR PRVOG BEOGRADSKOG TISKARA TROJANA GUNDULIĆA

Dokumenat dubrovačke kancelarije od 30. XII. 1563.

KESTERČANEK FRANO

U prvoj polovici XVI. st. nalazimo po nekim manastirima današnje Srbije i Bosne kućne štamparije, koje su štampale starija izdanja crkvenih knjiga. Takvih srbulja ima iz Goražda (između g. 1519-1523), iz Gračanice (1539) i Mileševa (1544-1555)¹ Ove male manastirske štamparije i njihova slova donešena su iz Mletaka, ipak tri štamparije ukazuju na slova domaće proizvodnje. Jedno je štamparija u manastiru Mrkšina crkva, gdje je izrađivao slova i štampao crkvene knjige kaluđer Mardarije (1552—1566).² Drugo je štamparija u manastiru Rujan, gdje je štampano Evanđelje g. 1537. Njen primitivan tisak s nejednakim slovima upućuje na to, da su slova rezana u drvu. Kudikamo savršenije je u svojoj izradi staroslavensko evanđelje »Četveroblagovestije«, koje je dao štampati ćirilicom g. 1552. Dubrovčanin Trojan Gundulić. To je n a j s t a r i j a i jedina knjiga, koja je štampana u Beogradu prije XIX. stoljeća.³

Iako Dubrovčanima nije nikako pošlo za rukom u XVI. stoljeću da osnuju štampariju u Dubrovniku, trojica su se Dubrovčana ipak afirmirala kao štampari po zemljama zapadne i istočne Evrope.

Potkraj XV. i na početku XVI. st. razvio je Lastovac Dobrić Dobričević (Boninus de Boninis de Ragusia) uspješno svoju štamparsku djelatnost u Mlecima, Veroni, Bresciji i Lyonu. Godine 1536. Martin Dubrovčanin (Martinus da Ragusia) štampao je u Napulju knjigu pod

¹ Stanojević, St., Narodna Enciklopedija srpsko-hrvatsko-slovenačka. IV, 723. (Ćorović V.)

² Zore, L., Dubrovčanin Trojan Gundulić prosvjetitelj srpski. Srđ. Dubrovnik 1902. God. I, 896.

³ Breyer, M., Südslavische Rara und Rarissima. Wien 1937. str. 15.

naslovom: »Quaestiones Focianae de variis Italarum Ingeniis, authore Philalete Polytopiensis«. Godine 1552. istakao se svojim štamparskim radom Trojan Gundulić.

Trojan Gundulić, član^{3a} poznate stare patricijske porodice,⁴ živio je i radio kao pripadnik velike i jake dubrovačke trgovačke kolonije u sredini XVI. st. u Beogradu. Akti dubrov. drž. arhiva zovu ga »mercator Belgradi«,⁵ a historija prve beogradske štamparije i njene srbulje »Četveroblagovestije«, usko je povezana s radom i nastojanjem trojice trudbenika, među kojima je bio i Trojan Gundulić. To vidimo iz pogovora, odštampanog na dvjema posljednjim stranicama njegova evanđelja.

U pogovoru, koji je napisao redaktor evanđelja kaluder Mardarije, jeromonah manastira Mrkšine Crkve,⁶ daje on najprije riječ Hercegovcu⁷ Radiši Dmitroviću. Radiša (iako uistinu već mrtav) govori o sebi u prvom licu i kaže, da je nastojao napisati knjigu »Četveroblagovestije«, te zatim nastavlja dalje: »i ne poštediti od moga Bogom danoga imanja, dok sastavih slova na tiparima, no iznenada priđe grdni čas smrti i uze duh moj i po smrti mojoj ostavih ove forme (slova) u domu mojem«.

Poslije Dmitrovićeve smrti, kaže u pogovoru (i opet u prvom licu) Trojan Gundulić, »od velikoga grada Dubrovnika« »bih ponuđen ovdje prenijeti forme i uzeh i prenesoh u dom moj ove forme i svrših ovu svetu dušama spasonosnu knjigu nazvanu Tetroevanđelje i od bogodanoga mi imanja ne poštediti ni tijelu mojemu pokoja dah, dok ne pridoh do svršenja djela«.

Kaluder jeromonah Mardarije trudio se također oko evanđelja. Godine 1552. osnovao je Mardarije štampariju u Mrkšinoj Crkvi, u kojoj je rezao slova iz željeza i mjedi.⁸ Iste godine pozove ga o svom trošku u Beograd Radiša Dmitrović, da mu kao tiskar pomogne kod štampanja većeg broja srpskih knjiga. Mardarije dođe u Beograd, poče štampati evanđelje, kad iznenada umre Dmitrović.⁹ U pogovoru kaže Mardarije, da je evanđelje napisao po zapovijedi Trojana Gundulića, a knjigu da je dovršio za vladanja sultana Sulejmana 5. kolovoza 1552. u Beogradu.

Kad je Gundulićeva štamparija prestala raditi, vratio se Mardarije u svoje rodno mjesto Mrkšinu Crkvu i tu je otvorio novu štampariju,¹⁰ iz koje poznajemo dvije knjige: »Evanđelje« štampano g. 1562., i »Triod« štampan g. 1566.¹¹

^{3a} Recte: potomak, jer vanbračni sin vlastelina Fridrika Gundulića.

⁴ Kukuljević, I. Slovník umjetnikah jugoslavenskih. Zagreb 1858. Sv. I. str. 112.

⁵ Diversa Cancellarie knj. 115, 26.

⁶ Enciklopedija I. 801 (Rešetar M.).

⁷ Kukuljević, ibidem str. 68.

⁸ Zore, ibidem str. 896-7.

⁹ Kukuljević, ibidem

¹⁰ Enciklopedija IV. 723 (Ćorović V.).

¹¹ Zore, ibidem 897.

Već g. 1858. pisao je I. Kukuljević o Trojanu Gunduliću, knezu Radiši Dmitroviću i njihovu »Tetroevangjeliju«. ¹² Godine 1865. pisao je u Pragu P. Šafarik o beogradskom »Četveroblagovestiju«, ¹³ a g. 1883. u Lenjingradu I. Karataev. ¹⁴ Godine 1895. pisao je o evanđelju M. Miličević. ¹⁵ Osim toga pisalo se kod nas više puta o ovom velikom i lijepo opremljenom evanđelju. ¹⁶

»Četveroblagovestije« sačuvalo se u više primjeraka, među njima po jedan u biblioteci Matice srpske u Novom Sadu (nepotpun), ¹⁷ dva u pravoslavnoj crkvi u Sarajevu, ¹⁸ i po jedan u Sveučilišnoj biblioteci u Beogradu ¹⁹ i Zagrebu. ^{19a}

Zagrebački egzemplar dobro je sačuvan folio, veličine 28.6×19.6 cm. Štampan na čvrstom papiru, crvenim i crnim slovima, ima po 24 retka na svakoj stranici. Stranice su paginirane poput inkunabula. Slova, inicijali, a osobito značajni ukrasi na vrhu stranica bizantinskog stila upućuju na domaće podrijetlo.

Naslovna stranica ukrašena je u gornjoj polovici crtežom. Po srijedi crteža naslikan je orao, simbol apostola Luke, čijim evanđeljem knjiga započinje. Ispod crteža naštampano je velikim slovima »Četveroblagovestije Evangelie«, pod tim podnaslov »Narođenje častnoga preteče navjestitelja«, zatim slijedi glava prva Lukina evanđelja.

U ovoj knjizi, jedinoj sačuvanoj srbulji ²⁰ štampanoj u Beogradu, napisane su koji put iste riječi različito, ima u njoj pokoji rusizam, kratice nijesu svuda dosljedno provedene, a neka slova nijesu svuda jednako upotrebljavana. ²¹ Na papirima su utisnuti vodeni žigovi: polumjesec, šesterokraka zvijezda i kruna s 9 zubaca. ^{21a}

¹² Kukuljević, ibidem I. 68, 112.

¹³ Šafarik, P. J.: Geschichte der serbischen Literatur, Prag 1865. pod br. 210.

¹⁴ Karataev, I.: Opisanie slaveno-russkih knjig napečatanih kirillovskimi bukvam. Sankt Petersburg 1883. I. pod br. 7.

¹⁵ Miličević, M.: O prvim srpskim štamparijama. Javor. Novi Sad 1895. br. 11 i 12. Isti: Proslavna spomenica četiristogodišnjice Obodske štamparije. Izdao proslavni odbor. Cetinje 1895.

¹⁶ Gjivanović, N.: Štampari u starom Dubrovniku. Štamparije izvan Dubrovnika. Dubrovački zabavnik. Dubrovnik 1928. str. 51.

¹⁷ Katalog biblioteke Matice srpske. Novi Sad. 1950. str. 7.

¹⁸ Zore, ibidem str. 895, 899. Živković M.: Srbulje u Sarajevu. Glasnik Srpskog uč. dr. 1885. knj. 63, str. 200.

¹⁹ Breyer, ibidem.

^{19a} »Naša knjiga«, Mjesečnik. Beograd 1950. br. 7.

²⁰ Enciklopedija I, 801 (Rešetar M.).

²¹ Zore, ibidem 898.

^{21a} Živković: Ibidem. Tu je u priložu reproduciran vodeni žig, no nije precizno crtan.

Ovdje iznosimo dva još neobjavljena dokumenta dubrovačkoga državn. arhiva, koja je po nalogu sudaca 30. 12. g. 1563. dubrovački državni kancelar upisao u kancelarijsku knjigu.²² Oba su u vezi sa sporom oko ostavine Trojanu Gundulića i s njegovim knjigama.

U prvom dokumentu se nalaže Mihoću Ivanoviću, bivšem lojaru u Beogradu, da knjige (koje je ostavio Gundulić) proda na javnoj dražbi ili na slobodnu ruku uz gotov novac. Poslovne prostorije da proda također na dražbi, no ne ispod 300 dukata. Dužnu najamninu od prostorija neka utjera. Od dužnika neka izvuče, koliko više može. Od Mare (bivše kućanice Gundulićeve?) neka traži, da vrati 3 zlatna lanca, 1 prsten s dijamantom, drugi s karavinom, treći s velikim grubom, četvrti sa zmajem i druge nakite. Ako ih ne vrati, neka se ide do baše, pa ako treba i dalje.

Odnos pojedinih osoba, koji se u ovom dokumentu spominju (kao Luke Vickova, Jakoba Inguiovich (sic!), Mihoća Ivanovića) nismo istražili. Pretpostavljamo, da je dalje spomenuta Marina kćerka mogla biti vanbračno dijete Trojanovo. Zaključujemo to iz dokumenata, gdje piše, da je Mara obavezna da vrati različne dragocjenosti i nakite, »i ako bi tvrdila, da pripadaju njenoj kćerci, jer je kćerka umrla prije Trojanove smrti«.

Drugi dokumenat pisan 21. 1. (1563?) u Beogradu, sadržava inventar predmeta, koji su se našli u Gundulićevu stanu i poslovnim prostorijama. Tu je popisano 59 primjeraka evanđelja, štampanog srpskom ćirilicom (Libri serviani evangieli). Iako ne piše naslov knjige, zaključujemo, da se radi o 59 primjeraka Gundulićeva »Četveroblagovestija«. Nadalje se spominje 6 primjeraka prazničkih mineja (libri minori), 10 primjeraka Osmoglasne knjige himna (Octotani libri), 4 molitvenika (molitavnizi), 39 evanđelja (libri vangieli) i 3 mala molitvenika (libri officii piccholi). Iz inventara se ne vidi, da li su sve te knjige potekle iz Gundulićeve štamparije, koja je prema nekima²³ štampala ćirilicom više srpskih knjiga.

Značajno je, da se u inventaru ne spominje štamparija, koja se za života Gundulićeva nalazila u njegovu stanu u Beogradu. Zna se, da nije nikada prenesena u Dubrovnik.²⁴ Kako je jeromonah Marda-

²² D. C. 150, 13', 14, 14', a tergo libri.

²³ Zore, ibidem, 896.

Adamović, V., Dubrovčani izvan zavičaja. Dubrovnik 1914. str. 29. Vidi i bilješku pod br. 9. — Radojičić Gj. St., Stari srpski štampar štefan »ot grada Skadra«. Prilozi za književnost, knj. XVIII. sv. 1—2, g. 1938. st. 382. Za tezu, da je Trojan Gundulić štampao u Beogradu više knjiga, moglo bi biti potvrdom i sačuvano pismo Pere sestre Trojanove pisano u Dubrovniku 4/5. 1556. u kojem ona nalaže svom punomoćniku, Mihoću Ivanoviću: »E perchè si trova [in Belgrado] una quantita de libri in serviano de conto de ditto Troiano, li quali sono stampati et sono de valuta de ducati ducento e piu, attendeti voi de venderli per pretio de ducati ducento e non mancho...« (Tadić, J: Dubrovačka arhivska grada o Beogradu. Beograd 1950. str. 176.).

²⁴ Kukuljević, ibidem 112.

rije, kad je Gundulićeva štamparija obustavila rad, otišao u svoje rodno mjesto i tu otvorio novu štampariju,²⁵ pitamo se, nije li tada ponio sa sobom u Mrkšinu Crkvu Gundulićevu štampariju?

U popisu spominje se i različit berberski alat. Poznato je, da se Gundulić osim štamparstvom, bavio i brijačkim obrtom. U to doba spominje se i sinovac Trojanov »Magister Nicolaus Stephani Federici de Gondola« kao »barberius« u Dubrovniku.²⁶

Da se Trojan Gundulić bavio u Beogradu brijačkim obrtom, potvrđuje i alat unesen u inventar. Tu se spominje 20 britava (rasori dogine), 5 češljeva (pettini nuovi), 18 brijačkih škara (forbice da barbiero), brijaći tanjurići (bacili da barbiero), 3 staklena i 2 metalna zrcala (specchi i specchi d'acciaro), 5 naočari (briglie i briglie nuove), 2 brijača kaputa (blustra da barbiero), 1 pregača (una gonnella).

U tom inventaru nalaze se još različni predmeti, koji su služili za ličnu i imovinsku sigurnost njena bivšeg vlasnika: 7 arkebuzira i jedna manja puška (Archebusi scoppi sette, uno grande et bello, uno scopio piccolo), 1 mač talijanski (una spada taliana) 1 velika brava (uno luchetto grande), 1 željezna vrata (una porta di ferro), 3 velike stare blagajne (casse tre vecchie grande).

Od kućnog namještaja i ostalog sobnog pribora spominju se: jedan veliki sat i 1 mali (duo orologi, uno grande et l'altro piccholo), 2 flandrijska saga (dua carpette frandriane), 1 stolni pokrivač (uno tapeto da tavola), 2 zastora, jedan damascenski, drugi iz izvezenog platna (uno paviglione damascioni, uno paviglione di tela recamato), 2 sanduka (dua arzi).

Od kuhinjskog pribora: 2 mala kotlića (dua caldare picchole), ibrig iz bakra (uno ibri di rame), 1 prosulja (una frisola), 2 mužara (dua mortari).

Od jedaćeg pribora: 1 kositreni tanjur (uno tagliero di stagno), 1 velika i 1 mala šalica od bakra (una paranina di rame grande, una paranina piu piccola), 4 velike bakrene plitice, 2 male (saxani di rame grande, saxani di rame picchole), 3 velika bakrena tanjura (piatti grandi di rame), 4 mala tanjura (piatti piccholi), 2 male šalice (scudelle piccole), 1 srebrni pehar (bocale d'argento), 1 srebrni poslužavnik (una taza d'argento).

Od odjela i dragocjenosti: 1 kaftan (?) (uno turcasso con freze), 1 mletačka kaseta (una cassetta venetiana), 1 madžarska kaseta (una cassetta unğara), 3 zlatna prstena, jedan dijamant, jedan tirkiz, jedan safir (anelli d'oro tre, uno diamante, una turchina, uno zafiro), 200 medalja (medaglie di archimia), te 61 dukat i 45 aspra u gotovom.

Da li su ti predmeti, koji su od kulturno-historičke važnosti za poznavanje rada i privatnog života Dubrovčanina Trojana Gundulića, ostali u Beogradu iza njegove smrti ili su preneseni u Dubrovnik, dokumenti ne govore.

²⁵ Enciklopedija IV. 723 (Čorović V.).

²⁶ D. C. 130, 135— D. C. 131, 225'.

Prilozi

I.

Die XIII Decembris 1563.

De mandato Dominorum Consulium et ad instantiam Micocii Ivanovich olim logliarii infrascripte littere fuerunt registrate attento quod prius per idoneos et fide dignos testes coram ipsis Dominis Consulibus cum iuramento in forma fuerunt recognite:

Honorando Michocio quanto fratello.

Per una vostra che dite vi mandi le scritture, io non ho scritture salvo che uno inventario di robbe che furono robbate, delle quali vi si manda la copia, che parte se n'è ricevute, come dalli di costa, s'è fatto risposta et dato avviso loro di tanto quanto s'è havuto, però il restante procurate di rihaver accio che ognuno habbia el suo. Et piu vi s'è una copia, di un conto appartato, el quale vederete di riscontrare, accio che ci possiamo governare. In risposta della vostra vi si dice habiamo havuto come ne dite li toлари 200. Circa li libri vi dico che voi li vendiate all'incanto et non altrimenti, et se vi paresse venderli per li contanti senza incanto purchè si veggano li dinari, che in credenza a modo alcuno li darete. Circa li debitori se potete cavarne, cavate tutto il meglio potete, ma spesa non voglio fare, chè havete havuto de qua ogni favore et vi si mandara el cochiume per li primi. Circa Mara fate d'havere ogni cosa ch'e di costa, e venuto Luca che infra di loro si sono accordati. Circa le botteghe vi dico che voi le vendiate all'incanto, ma non voglio si deliberino per manco di ducati 300, et caso che potessi vantaggiare io vi ricognoscerò, ma vi ricordo che voi riscotiate el fitto di tanto tempo come voi sapate, però non mancate. Ricordasi che voi vi facciate dare lo scritto di Iacopo Inguiovicho che ve l'hanno mandato et vedete di ritrovare se vi è altre scritture, et non vi lassate dare buone parole che fanno per dilungare la cosa et ritorno a Ragusa post hec. Circa la Mara che non vi ha confessato se non una catena d'oro et Luca per una polisa di sua mano ne dice tre catene, uno anello con diamante, uno anello con caravino, uno anello con arme grande, uno anello con dracone, con altri vestimenti, però procurate di rihaver tutto, et se la Mara dice che è della figliuola, vi dico che avanti passassi el quondam T r o i a n o era morta la figliuola della Mara; però lei è forzata restituire, però forzata al bascia et dove bisognassi, accio che restituisci. Per essere tornato costa Luca vi si avvisa che come sapete eramo alla lite, lui s'è partito senza far motto à persona, come quello che sa che ha il torto, però vi farete di costa tutto pagare.

Io Sebastiano di Menze. Io Andrea Piero di Menze. Io Marino de Zuzori.

A di 21 gennaro in Belgradi

Robe di quondam Troiano Federigo di Gondola atrovate al presente
in la casa et bottega, quello dimostra Mara:

2 orologi, uno grande et l'altro piccholo, el piccholo mandato, el grande no	n ^o	2
Medaglie di archimia	n ^o	200
Uno luchetto grande	n ^o	1
Una taza d' argento	n ^o	1
Archebusi scoppi sette, uno grande et bello	n ^o	7
Libri serviani evangieli	n ^o	59
Una spada taliana	n ^o	1
Libri minori	n ^o	6
Octitani libri	n ^o	10
Molitavnizi	n ^o	4
Libri vangieli	n ^o	39
Libri officii piccholi	n ^o	3
Briglie	n ^o	2
Dua arzi	n ^o	2
Bacili da barbiero	n ^o	
che dice 6, 7, 8 et non è nulla et dicano cosi		
Uno tagliero di stagno	n ^o	1
Dua carpette frandriane	n ^o	2
Uno tapeto da tavola	n ^o	1
Una porta di ferro	n ^o	1
Una cassetta venitiana	n ^o	1
Una cassetta ungara	n ^o	1
Casse tre vecchie grande	n ^o	3
Briglie nove	n ^o	3
Specchi	n ^o	3
Uno paviglione damascioni	n ^o	1
Uno paviglione di tela recamato	n ^o	1
Una gonnella di ——— alla un (?) grascha	n ^o	1
Uno turcasso con freze	n ^o	1
Pettini nuovi	n ^o	5
Un paro di bantureche meze fruste	n ^o	1
Uno ibri di rame	n ^o	1
Dua mortari	n ^o	2
Una paranina di rame grande	n ^o	1
Una paranina piu piccola	n ^o	1
Dua caldare picchole	n ^o	2
Saxani di rame grande	n ^o	4
Saxani di rame picchole	n ^o	2
Piatti grandi di rame	n ^o	3
Piatti piccholi	n ^o	4

Scudelle piccole	n ^o	2
Ferali dua di ferro	n ^o	2
Una frisola	n ^o	1
candelieri di rame	n ^o	3
uno scopo piccolo	n ^o	1
Rasori dogine	n ^o	20
Forbice da barbiero	n ^o	18
Duo specchi d'acciaro	n ^o	2
Duo blustra da barbiero	n ^o	2
obotis para duo d'argento	n ^o	2
Bocali d'argento	n ^o	1
Aneli d'oro tre, uno diamante, una turchina, uno zafiro	n ^o	3

Da Luca di Vincentio contanti ducati sessanta uno et aspri 45, delli quali habbiamo dati a Luca aspri 505; sopra suo sagramento resta netto ducati zecchina ducati 59 et aspri 50.
a tergo litterarum:

Domino Micocio loiaro a Belgradi.
Diversa Cancellarie knj. 150
str. 13', 14, 14'a tergo libri

Pogovor iz knjige »Četveroblagovestije«, štampane u Beogradu g. 1552.*

Svevidnu i preblagomu Bogu hvala i veličje, koji daje svršiti svako dobro djelo, što je po njemu načeto komu slava i vlast u beskonačne vjekove amin.

Jer ovaj u trojici slavljeni bog blagoizvoli crkvu svoju ispuniti svetijem knjigama za proslavu i korist onijem, koji pročitaju. Toga radi ja Hristu rab Radiša Dmitrović nastojah pomoću svetoga duha i ljubavlju božanstvenijem crkvama napisati ovu dušama spasonosnu knjigu četveroblagovijest e duh sveti kroz apostolska usta izmetnu za poznanje i ispunjenje proslave (pohvale) presjajnog u jedinstvu poklanjanoga božanstva, i ne poštedjeh od moga Bogom danoga imanja, dok sastavih slova na tiparima, no iznenada priđe grdni čas smrti i uze duh moj i po smrti mojoj ostavih ove forme (tipe) u domu mojem.

Po tome ja Trojan Gundulić od velikoga grada Dubrovnika iza smrti kneza Radiše bih ponuđen ovdje prenijeti ove forme i uzeh i prenesoh u dom moj ove forme, počeh i svrših ovu svetu dušama spasonosnu knjigu nazvanu četveroevanđelja i od bogodanoga mi imanja ne poštedjeh ni tijelu mojemu pokoja dah, dok ne pridoh do svršenja djela.

* Ovaj pogovor, štampan na kraju »Četveroblagovestija« na dvjema stranicama, preveo je iz staroslavenskog Luka Zore u Srđu, listu za književnost i nauku. Dubrovnik 1902. God. I. str. 897-8.

Po zapovijedi gospodina Trojana Gundulića trudih se tijekom pisanja ja grešni, mnogo bijedni i najmanji u inocima (kaluđerima) jeromonah Mardarije od manastira nazvanoga Mrkšina Crkva, što je blizu Crne Gore. Molim mlade, i uzrasle i stare, koji čitaju ili pišu radi ljubavi Hristove da ispravljaju, jer ne pisa duh sveti ni anđeo nego ruka gnjila i duh mnogo bijedan i grešan. Za vladanja tada u istočnijem stranama velikoga Amurat Sultana Sulejmana svrši se ova sveta i božanstvena knjiga godine 1552., kruga sunčanoga 5, Lune 15, mjeseca avgusta 5. dan u Biogradu. Budi slavljen Bog.

R é s u m é

INVENTAIRE DU PREMIER IMPRIMEUR DE BELGRADE, TROJAN GUNDULIĆ

En l'an 1552, le commerçant belgradois, né à Dubrovnik, Trojan Gundulić, donna à imprimer à Belgrade, en écriture cyrillique, un évangile écrit en vieux slavon »Četveroblagovestije«. C'est à la fois le plus ancien et le seul livre qui ait été imprimé à Belgrade avant le XIXème siècle. Les caractères d'imprimerie dénotent un travail national.

Ce recueil »Četveroblagovestije« a été conservé dans notre pays en plusieurs exemplaires.

Au sujet de ce livre, l'auteur révèle maintenant des documents inconnus à ce jour et provenant des archives du gouvernement de Dubrovnik, c'est-à-dire une lettre écrite le 14 Décembre 1563 à Mihoč Ivanović, de Dubrovnik, à laquelle est joint un inventaire des choses trouvées à Belgrade, après la mort de Trojan Gundulić, dans le mobilier usuel et la demeure de celui-ci. Nous savons qu'il a été trouvé chez Gundulić 59 exemplaires d'un l'évangile imprimé en cyrillique (de toute évidence: le »Četveroblagovestije«), 51 exemplaires d'un calendrier des fêtes mobiles, 10 livres d'hymnes à 8 voix, 4 livres de prières, 39 évangiles et, enfin, 3 petits livres de prières. On pensait jusqu'à présent que, seul, le »Četveroblagovestije« avait été imprimé dans l'atelier de Gundulić. On se pose maintenant la question suivante: ces livres, ainsi que tous ceux mentionnés dans l'inventaire, ne sont-ils pas aussi sortis de son imprimerie car, d'après certains auteurs, cette même imprimerie aurait imprimé plusieurs livres serbes en écriture cyrillique. D'après une lettre qui a été trouvée, il semble que tous les livres inventoriés aient été vendus lors d'une vente publique.

En ce qui concerne l'imprimerie de Gundulić: elle n'est pas mentionnée dans l'inventaire et la question se pose de savoir si après sa mort son collaborateur, le moine Mardarije, n'aurait pas emporté l'imprimerie avec lui dans l'église de Mrkšín où, d'après ce que l'on sait, deux livres furent imprimés entre 1562 et 1566.